

Inanse cul dialeto

a cura di Angelo Pozzi

Cari lettori, eccoci alla seconda puntata di "ME SE DIS IN DIALETE?"

Adesso è tempo di dedicarci al 2° elenco di 10 definizioni in base alle quali indovinare la corrispondente parola in dialetto santangiolino:

- Per una corretta lettura dei vocaboli riportiamo le consuete indicazioni fonetiche:
- š di casa, assorbe la z di zeta
- s di sasso, assorbe la z di azione
- ü di mür (muro)
- ö di öve (uovo)
- s/c le lettere "s" e "c" dolce vanno lette separate e non accoppiate come nella parola "sci" ma come nella parola "scervellarsi".

Traduzione del 1° elenco 'ME SE DIS IN DIALETE'?	
Italiano	dialeto
1 - Lunga asta con una biforcazione ad una estremità, usata per sorreggere la corda per stendere i panni lavati	FURSÉLA
2 - Salsiccia tipica lombarda, del diametro di circa 5 cm e lunga circa 20 cm	LÜGÀNEGA
3 - Falchetto a manico lungo e ricurvo, usato per tagliare l'erba lungo le rive dei fossi	SEGHÍS
4 - Costringere a forza in uno spazio angusto, ristretto	INGRÜGNÀ
5 - Una mangiata abbondantissima, fino a completa sazietà	PACIÀDA
6 - Tormento interiore, rimorso	RÖŠEGHE
7 - Lepre	LÉGUR (LÉGURA)
8 - Scuotere. Lo si dice di un ramo, di una pianta per far cadere i frutti, della tovaglia	SCURLÍ
9 - Alzarsi dal letto al risveglio	LEVÀ SÜ
10 - Bocca esageratamente grande	SAFÀGNA

Hanno risposto al primo elenco (in ordine alfabetico)

- **BAGNASCHI Rino**
Risposte esatte 10
- **FERRARI Angela**
Domenica
Risposte esatte 8
- **NEGRI PIACENTINI**
Piera
Risposte esatte 9
- **OPPIZZI Lucia**
(Marudo)
Risposte esatte 8
- **PERNIGONI FERRARI**
Patrizia
Risposte esatte 9
- **VITALONI Carlo**
Risposte esatte 8

'ME SE DIS IN DIALETE? 2° elenco	
Italiano	dialeto
1 - Capogiro, giramento di testa isolato	□□□□□□□□
2 - Essere smascherato, essere colto sul fatto, in flagrante	□□ □□□□□□
3 - Zingaro	□□□□□□
4 - Sonnolenza	□□□□□□
5 - All'improvviso, tutt'a un tratto	□□□□□□□□
6 - Rospo	□□□□□
7 - Schiumarola	□□□□□□□□
8 - Tassa	□□□□□□□
9 - Scuotere un liquido in un recipiente	□□□□□□□
10 - Tappare, ostruire, intasare	□□□□□□

Chi vuole può, come al solito, inviarci un breve racconto in dialetto, utilizzando almeno 3 dei vocaboli dialettali indicati dalle definizioni.

Ed adesso i racconti.

Il primo che pubblichiamo è quello inviato da **Bagnaschi Rino**, che ha centrato anche la risposta esatta a tutte le 10 definizioni. Nel racconto sono anche utilizzate tre delle parole dialettali indovinate.

Rušina, tira föra el bràs

Te se regòrdi del pör Vituròn, quèl ch'el 'ndèva a fa i mercà cun la "cincenquattòrdes" trasfurmàda a furgòn?

In di ch'èni là gh'èr no i camiuènd cùme al di' d'incò e i mecànici j'èrun tame ingegnèri: i fèvun de tésta sù. Fa gnèn se j'èrun tütü ingrügnàdi sù sedü denàse, tantü i 'ndèvun a fà i mercà, per guadagnà unchicòs da rušegà. Cun la fame che gh'èra...!

Un di', Vituròn cun i sò fiöi j'èvun fenide da fa el mercà e j'èrun adré 'gnì a cà, quànde el vède i Carabignèri che i ghe fan sègne da fermàs.

Vituròn j'è vède e 'l tira adré stràda e intànte el pensa: "Ghe sème, la mülta m'la léva nisón!"

Librète, patènte, prüva d'le lüs, mèse lüs, lüs de pušisòn. Quànde ghe tūca a la frécia de dèstra la vèn föra, ma la sinistra la vör sentigun no. Vituròn el gh'è pàri scurlì el crüscòte, ma la frécia la vèn föra no.

Vituròn el pensèva a la mülta che l'avarés ciapàde, quànde ghe vèn un'idéa. El ciàma la sò fiuletta (ultra a la dóna, el gh'èva insèma d'ü fiöle) e 'l ghe diš: "Rušina, léva sù! Sta atènti a quèl che te diši! Quànde me te diši: "frécia!", ti te mèti föra el bràs, fin' a quànde me te diši no da tiràl indrèn".

So no s'la ciapàde la mülta, ma d'una ròba sòn sicür: che i Carabignèri i s'avaràn misi adré a ride!

Quello che segue è un viva- ce quadretto colto in un giorno di mercato ed abilmente narrato dalla nostra affezionata collaboratrice dialettale **Ferrari Angela**

Al mercà

Un merculdì son 'ndai in piàsa e ò trüade vüna che cugnüsi e l'è un po' una càva fià. La cèrca sèmpèr unchividòn che ghe dàga da trà. La me fà: "A 'nde te sèri, incagnàda in cà? L'è un pès che te vedì pü a 'gnì a fa el mercà!" E me ghe rispüdi: "Bräu, vègni ògni mòrte de vèsche: cun chél frège chi, sòn fencisa a möveme. Stamatina ò fai un öve föra dal nèn! Me son intapàda tütta, ma, anca cui guànti gh'ò le man impichènte! Se de no son sèmpèr là, in cantòn del Pescheròn."

E 'nsì òme tacàde butòn. La tàca a cüntàme che sò misé el gh'è el fregiù, el sùta a stranüdi, el gh'è sèmpèr el macàr al nas: "El m'è cacciàde lì una strögia de panèti da lavà, l'è invèrse, el rèsta sufisteghe; s'ò da fa? El gh'è la sò età ... Son a la berlina! El mé òme, in dél s/cepà un sòche de lègna cun stügerén, l'è restàde a bùca vèrta: el s'è fà una strèpa a la vita. Alùra son 'ndài dal spesìe, el m'è dà un vünte da balcàghe el mal e 'l m'è dà da fàghe mète una ventrèra.

Intànte che sèri in gir, son 'ndài in césa grànda a piàsa una candila, ò trüade in gir la mé Giuanina e ò fai un ciòde anca cun lé.

Adès vò a cà de cürsa. Gh'ò da fa la pulènta e fa rusti 'l pès: pagamènte gh'ò amò 'l culdirò a möi da šgürà e incò me vèn ancasì el mé fiöl a dišnà. L'è che lü l'è lecàrde, l'è no 'me nòme che mangème ròs e bös... M'è tucàde 'ndà dal bechè a tò le bistèche, gh'j'è 'mburàci e gh'ò là 'na bašietina de ràve cünse... el mangiarà quèle

lì... Cüstidòn che 'l cumpèša nò cul pan: el mængia tütte còs insì! Ghe vör un sia de pitànsa!

Adès pesèghi a 'ndà a cà, se no i trövun el gâte sül föghe, i me dan el fòi de via: vèn mešdi e me sòn amò chì!"

Ed ora una fiaba.

La prima che riceviamo! Ci sembra molto bella e ci è stata inviata da **Oppizzi Lucia**, un'altra nostra lettrice appassionata del dialetto santangiolino.

El pigutòn

Gh'èra una volta un regiù. L'èra restàde vèdue, ma el gh'èva trè bràve fiöle.

La prima l'èra bùna da fà le camìse. La secùnda la fèva le müdànde e la tèrsa la fèva i mesté in cà.

J'èrun pròpi cuntènti. Un bèl dí, ghe riva in cà un sciür, tütte bèn vestide e cui bèi fù. El se prešènta e 'l ghe dumànda se 'l vör dàghe in spuša la prima fiöla. I cumbinun la dòta e sto pöver òme el se cunsùla tütte, perchè l'è rieside a sistemà la prima fiöla.

Dopu la fèsta i spuši i van a cà. E 'l spuè el ghe fa vède tütta la cà. Una cà da sciürì! El ghe fa vède le stànse piène stòpe de òr, argènte, danè, salàmi, furnài ..e 'l ghe dà le ciàve insèma a un bel fiür da mète sul bàver del vestì.

«Ti guàrdete in gir» el ghe diš «intànte che vò a laurà, ma te racumàndi...me vöri no che te vāghi a guardà in de ch'la stànsa lì!». «Va bèn, preoccupève no» la rispüde la spušina.

Ma, l'èra namò 'ndai föra bèn, che l'è cursa pròpi a derivi ch'la porta lì. E vèn föra un culpe de còlde d'la madòcina e alùra la sara sù sùbite.

Vèn la sira e l'òme el rüva a cà. La spušina l'èra tütta cuntènta. Ma, apèna el va

'ndrèn, lü el se acòrge sùbite che le l'èra 'ndai 'ndla stànsa, perchè el fiür l'èra tütte paside. Alùra la brànca e la trà pròpi 'ndrèn d'la stànsa e la sara sù cun la ciàve.

Dòpu una stemàna, el va a cà del regiù, cun le làgrime ai ògi, a dighe che la sò fiöla l'èra mòrta a l'impruša. El pör regiù e le surèle j'èrun disperàdi!

Pàsa un po' de tèmpè, e 'l sciür el se prešènta ancamò a cà del regiù per dumandàghe se el vürarés dàghe un'òltra fiöla da spuša. L'è viste cume l'èra la prima e ...insùma, ghe farés piàse.

I ghe pènsun un po' e, a la fén, anca la secùnda fiöla la se decide a spuša, anca perchè l'èra un po' marüda e un po' amo' che la spetèva ...!!! E insì i fan un òltra fèsta (e un'òltra dòta) e pö i spušen i van a cà.

Anca a quèsta el sciür el ghe regàla un fiür da mète al bàver del vestì e 'l ghe racumànda da 'nda nò a guardà 'nde ch'la stànsa là. E le la fa la bràva e per una stemàna la se pèrde via a mète a pòste la sò dòta e anca quèla de so surèla, che l'èra amò 'ndle càse. E, tütte le matìne, lü el ghe regàla un bel fiür frèsche. Fin che la curiùsità la vènce ...e la va a dervi la porta. Vèn föra un gran còlde e la tröva là la so surèla. Sta pöra fiöla la sèva pü nànc a s'la se fèva. L'è cursa a fàghe un po' de bröde per tiràla un po' sù e in tütta la cunfusiòn l'è pròpi pensàde no al fiür che l'èra paside e insì, quànde el so òme l'è rüvade a cà, l'è finida anca lé 'ndla stànsa insèma cun so surèla.

Pö el sciür l'è 'ndai a dighe al regiù che anca la secùnda fiöla l'èra mòrta.

Du fiöle, tütte du mòrte! Al regiù gh'è vegnüde un culpe e l'è 'ndai in punta de mòrte e adrittura i gh'àn dà i olf sànti.

Pàsa un po' de tèmpè e 'l sciür el se prešènta ancamò a cà del regiù e 'l gh'è la fàcia de tòla da dumandàghe se 'l vör dàghe anca la tèrsa fiöla. Lü el vürarés no, ma stavòlta l'è la fiöla che la se impünta, perchè la gh'èva un suspète.

«Dòpu tütte, a cà de chél sciür chì, gh'è la dòta d'le me surèle!».

E insì la se spuša anca lé. Quànde i rüvun a cà, el ghe fa vède tutecòs, el ghe dà le ciàve e 'l ghe racumànda anca a la 'nda nò 'nde ch'la stànsa là e el ghe dà el fiür da mète al bàver.

«Ma perchè gh'ò da mète un fiür, cul lütu de le me surèle!»

«Ma per fàme un piàse a me!»

E pö el va a laurà.

Apèna l'è stài föra, la spuša, che l'èra bùna nò da fà camìse e nànc müdànde, ma l'èra no scéma, la se tira via el fiür e la mète 'nd'un bicér d'aqua e la va sùbite a dervi pròpi ch'la porta lì. Quànde la tröva le so surèle, la capìs tüttecòs. Sùbite la ghe pòrta un bröde a la prima, che l'èra pròpi mìa mal, e da mangià a la secùnda, e la se racumànda da sta sù alégre, perchè la ghe pensèva lé.

Quànde el sciür el riva a cà a la sira, la se fa trüa tütta bèla, cul so bel fiür che l'è stài tütte el di 'nde l'aqua e l'è bèl frèsche ancamò.

Per un po' de di la gh'è dà da mangià e da béve a ch'le puerète lì, per rimèti un po' in forsa.

Vèn che un di, la ghe dis al sciür: «Vürarési mandàghe a cà de me papà un po' d'la dòta d'le me surèle. 'Sto pöver òme l'è 'n da per lü, e magari el pöde vèndla e fa un po' de danè. Vürarési fàghe fà una càsa dal legnamè».

E 'nsì l'è stài. La ghe cumànda una càsa propi gròsa, cun un spurtèl per l'aria e un cadenasén indrèn. Pö, la 'mpienis de or, argènte, danè, salàmi, furnài e la mète 'ndrèn la prima surèla. La ciàma un paišàn per fa purtà la càsa da so papà e la ghe racumànda da purtàla 'ndrè perchè gh'èra da fa ancamò dei viàgi. Intante l'è fai avišà el papà da sta prunte a vudà la càsa sènsa fàse vède da nisón. Quànde el pöver òme l'è viste 'se gh'èra 'nd'la càsa e l'è viste la so prima fiöla, el sèva pü se pensà, e a mumentì ghe vèn un òlter cuculòn, ma el gh'è dà indré la càsa: e 'l paišàn l'è purtàda a cà.

E dòpu una stemàna l'è fai la stèsa menàda cun la secùnda surèla.

Ma el sciür el cumència a 'ntajàse d'un chicòs!

«Cùme mài ch'la càsa chì la vè inànse e 'ndrè?»

«Cun tütta la dòta che gh'è chì, lasarò nò me papà sènsa danè!» la rispüde. «Del rèste gh'è amò un viàge da fa e pö avarò finide».

«Va bèn, ma stavòlta vöri 'ndà mé a purtàla, 'cla càsa lì».

«Va bèn, ve farò trüa la càsa föra da l'üs, ma ...ve racumàndi: guardè no se gh'è 'ndrèn, e me sarò a la finèstra a cüràve».

La preparà un bel pigutòn de stràsi, vestide cui so pàgni e anca cu'l fiür ... e la mète ala finèstra. Pö, dopu che l'è 'mpienide la càsa de òri, argènte, biancheria, salàmi, furnài, giambòn, riš, farina e furnemènte, la s'è mìa 'ndrèn anca le e la se sàra sù.

Quànde el sciür el rüva a cà, la vède a la finèstra. «Te

sèn šamò lì?» E le la rispüde no.

Alùra el càrga la càsa su un car e 'l va.

Pasàda la cürva, el se fèrma: «'Se diàul ghe sarà 'ndrèn, che l'è insi pešànta!»

Ma le, che l'è 'ndrèn, quànde el se fèrma, cun la vuš da luntàn la diš: «A' che te vedì, nèh!»

E alùra lü el va inànse amò un po', e pö el se fèrma. E le, da 'ndrèn: «A' che te vèèdi nèèh!»

E alùra lü el va inànse amò un po', e pö el se fèrma. E lé, da ndrèn: «A cheee teee vèèèdiii nèèèhh!».

«Ma 'ndl'è 'ndai, sul tèce?»

E tütte le vòlte ch'el se fermèva, le la fèva la vuš püsè a la luntàna, fin che l'è rüvade a cà del papà, che l'è ciapàde la càsa e l'è purtàda 'ndrèn.

El papà, quànde l'è dervida, el s'è trüade ancamò cun tütte le so fiöle e un sàche de danè.

Intànte el sciür l'è 'ndai a cà. 'Ndèl rüvà, l'è vista ancamò a la finèstra: «Te sèn amò lì?».

Alùra l'è fai le scàle de cürsa, l'è viste le stànse, che prima j'èrun piène de òr e de argènte, de danè e de salàmi e de furnài, vèrte e vöde vudente e le du surèle sparide. Pièn de ràbia, l'è cürse vèrse la dóna, perchè el vurèva masàla, ma, quànde l'è stài arènta, el s'è acòrte che l'èra un pigutòn.

E 'ndla fòga per cacciàl šu da la finèstra, el gh'è 'ndai adré anca lü.

Pan e pès l'è finida adès. Ghe n'èra amò un tucunén e gh'è dà al me cagnulén.

Pan e pès l'è finida adès. Ghe n'èra amò un tucunén e gh'è dà al me cagnulén.

Bella - vero? - la fiaba!
Per le filastrocche vi chiediamo di pazientare e di attendere il prossimo numero. Chiediamo anche ai lettori che ci hanno inviato racconti che non vengono pubblicati, di avere fiducia.
Su IL PONTE lo spazio è limitato, ma vorremmo provare a preparare per il prossimo Natale 2014, un nuovo libro, dove raccoglieremo il meglio dei contributi dei nostri vivaci e abili lettori, che invitiamo, quindi, a continuare ad inviarci racconti, fiabe e filastrocche.
Come di consueto, potrete trasmettere i vostri contributi al solito indirizzo e-mail: info@ilpontonotizie.it, oppure consegnarli, su scritto cartaceo, presso la Libreria Centrale - via Umberto I°, 50, Sant'Angelo Lodigiano, o nella cassetta de "Il Ponte" di via Mons. Rizzi, 4.